

GREENPEACE

OCEANA

20 marts 2015

Journalnummer NST-423-00004

Høringsvar til Naturstyrelsens forslag om beskyttede områder i Kattegat

Danmarks Naturfredningsforening, Oceana, WWF Verdensnaturfonden og Greenpeace takker for muligheden for at kommentere på det udsendte forslag til beskyttede områder i Kattegat.

De underskrivende organisationer mener, at store sammenhængende beskyttede områder er helt essentielle, hvis tilstanden i havet skal forbedres. Videnskabelige undersøgelser viser, at beskyttede havområder styrker biodiversiteten og hjælper livet i havet (Moksness m.fl. 2014). Beskyttede havområder vil, hvis de placeres og forvaltes korrekt, samt har den rette størrelse, bidrage til at forbedre biodiversiteten og gøre økosystemet mere robust. Det kan også have positive effekter for fiskeriet i form af øgede bestande af fisk både i og uden for det beskyttede område.

Vi bifalder derfor Naturstyrelsens tiltag til at beskytte mere havbund i Kattegat og inddrage en natur der ikke tidligere har været beskyttet, nemlig den bløde bund. Det er endvidere positivt, at der med forslaget allerede indgår forvaltningstiltag (forbud mod bundtrawl, klapning og råstofindvinding), frem for den langstrakte forvaltningsproces, som det har været tilfældet med habitatområderne.

Dog mener de underskrivende organisationer ikke, at udspillet vil gøre en tilstrækkelig forskel for vores marine natur. Dertil er forslaget alt for uambitiøst:

- Vigtige naturområder for biodiversitet og larvespredning forbliver ubeskyttet til trods for at disse områder er massivt truet af fiskeri. Områdernes betydning for larvespredning er desuden fuldstændig fraværende i forslaget, hvilket giver et ufuldstændigt billede af områdernes potentiale.
- Store dele af den foreslåede beskyttelse er i dag ikke udsat for nogen trusler. Eksempelvis foregår der næsten ikke fiskeri i over 2/3 af den foreslåede beskyttelse, og i ingen af de foreslåede områder foregår der klapning eller råstofindvinding. Derfor kan det ikke forventes, at de beskyttede områder vil ændre væsentligt på presset på naturen i Kattegat.
- Målsætningerne med det fremsendte forslag er udelukkende at beskytte den bløde bund. Havstrategidirektivet kræver dog, at der oprettes beskyttede områder der bidrager til genopbygningen af den overordnede biodiversitet, og at beskyttede områder under havstrategidirektivet bidrager til et sammenhængende og repræsentative net af beskyttede havområder, der i tilstrækkelig grad dækker diversiteten i de enkelte økosystemer.

- Der er behov for at igangsætte undersøgelser med henblik på at oprette flere beskyttede områder, der til fulde lever op til havstrategidirektivets formål og forpligtigelser. De to store udpegningsområder A og F bør kun fastholdes som beskyttet dyb blødbund, hvis en nøjere kortlægning viser indhold af særlig beskyttelsesværdig fauna. I modsat fald bør områderne erstattes af områder med et sådant indhold/potentiale.

Kattegat er på mange måder et unikt område. I det centrale Kattegat er dybdeforholdene meget variable med dybe bassiner, og på grund af forskelle i saltholdighed ned gennem vandsøjlen og forskelle i geomorfologi, er der, især i Kattegat, dannet områder eller regioner med helt forskellige biologiske samfund (Ejrnæs m.fl. 2014). Der er generelt mangel på viden om blødbundshabitaternes udbredelse i Kattegat, men de underskrivende organisationer mener dog, at der er rigelig viden på nuværende tidspunkt, til at udpege beskyttede områder, der vil gavne biodiversiteten. De underskrivende organisationer er også tidligere kommet med et konkret forslag til beskyttede områder i Kattegat (Blæsbjerg m.fl. 2012)

Udspillet fra Naturstyrelsen er ikke vidtgående nok for beskyttelsen af naturen og dyrelivet i Kattegat, og der tages alt for meget hensyn til bundtrawlfiskeriet. Dermed tages der ikke fat om nældens rod i forhold til at tackle det helt overskyggende problem for blødbunden i Kattegat.

Forslaget fra Naturstyrelsen vil heller ikke sikre at Danmark lever op til sine forpligtigelser i forhold til hverken EU's havstrategidirektiv eller de globale forpligtigelser under FN's Biodiversitetskonvention. Forpligtigelsen under FN er, at mindst 10 % af vores havområder skal være beskyttet inden 2020. For nylig har en række forskere og eksperter indenfor det marine miljø anbefalet, at mindst 30 % af verdens havområder beskyttes i fuldt beskyttede områder (IUCN 2014).

Kritikpunkterne fra de underskrivende organisationer er angivet i flere detaljer nedenfor. Disse er:

1. Sårbare og truede habitater og "donorområder" efterlades ubeskyttet

Udgangspunktet for beskyttelse i Kattegat bør være bevarelse og fremme af den biologiske mangfoldighed. Det indebærer, at de rigtige steder og habitater beskyttes, med afsæt i at opnå God Miljøtilstand. Det gælder eksempelvis havbundens karakter, fiskebestande, havstrømme og geomorfologi, og et særligt fokus på beskyttelse og genopretning af sårbare og truede arter (f.eks. hestemuslinger, havsvampe og *Haploops*). Områderne bør også være af en betragtelig størrelse, således at det udpegede område kan sikre ikke blot tilstrækkelig beskyttelse af blødbundshabitaterne, men også til at opnå God Miljøtilstand bredere set.

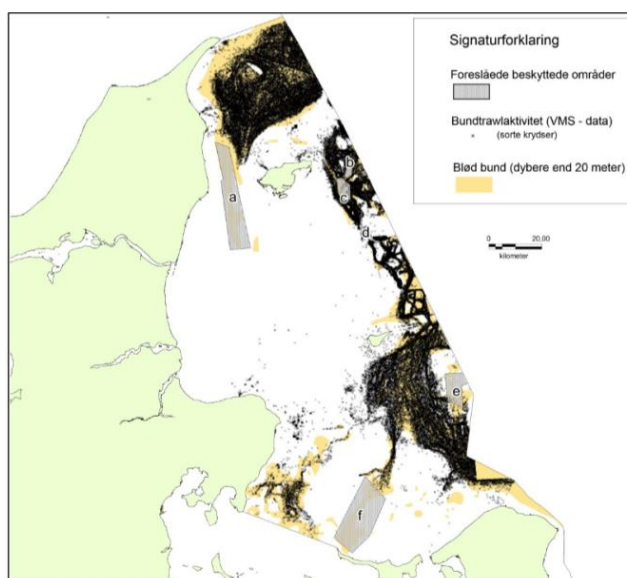
Selvom Naturstyrelsen i sit forslag til dels har taget udgangspunkt i forekomsten af udvalgte dyresamfund på den bløde bund, eller formodningen om, at der findes blødbunds-arter, udelades vigtige områder.

Det gælder eksempelvis beskyttelsen af *Haploops*-samfundet, et dyresamfund der i starten af 1900'tallet var udbredt i store dele af det sydøstlige Kattegat (Petersen 1918), men indtil for nyligt vidste man faktisk ikke om habitatet stadig fandtes i Kattegat. I 2011 blev *Haploops*-samfundet dokumenteret i Kattegatrenden (Oceana 2011, 2014). *Haploops*-samfundet er kun fundet på få lokaliteter i Nordeuropa, og er listet som truet på HELCOM's rødliste (HELCOM 2014). Derfor bør de få kendte lokaliteter med biotopen beskyttes hurtigst muligt. De underskrivende organisationer er derfor tilfredse med at se, at Naturstyrelsens udkast dækker størstedelen af disse lokaliteter, men desværre med undtagelse dem i det nordvestlige Øresund, som også bør sikres beskyttelse. De underskrivende organisationer opfordrer samtidig til, at Naturstyrelsen undersøger om biotopen stadig findes på de tidligere kendte lokaliteter, herunder i det sydøstlige Kattegat.

Forslaget undlader også at beskytte andre områder, hvor man ved der er sårbar og beskyttelsesværdig natur (jf. figur 11 i forslaget), samt kerneområder for larvespredning. F.eks. ignoreres anbefalinger fra DCE om at:

"Man bør tilstræbe en 100 procents dækning af de områder, der kan karakteriseres som geomorfologisk interessante som f.eks. "Canyonsystemet" (Hansen m.fl. 2013).

Naturstyrelsen har i stedet valgt at udpege tre små områder (B, C og D) i dette system, antageligt fordi der mellem område B og C ifølge forslaget fra Naturstyrelsen er en "vigtig transportkorridor for fiskeriet med bundslæbende redskaber", og netop canyonområdet er et vigtig bundtrawlområde.

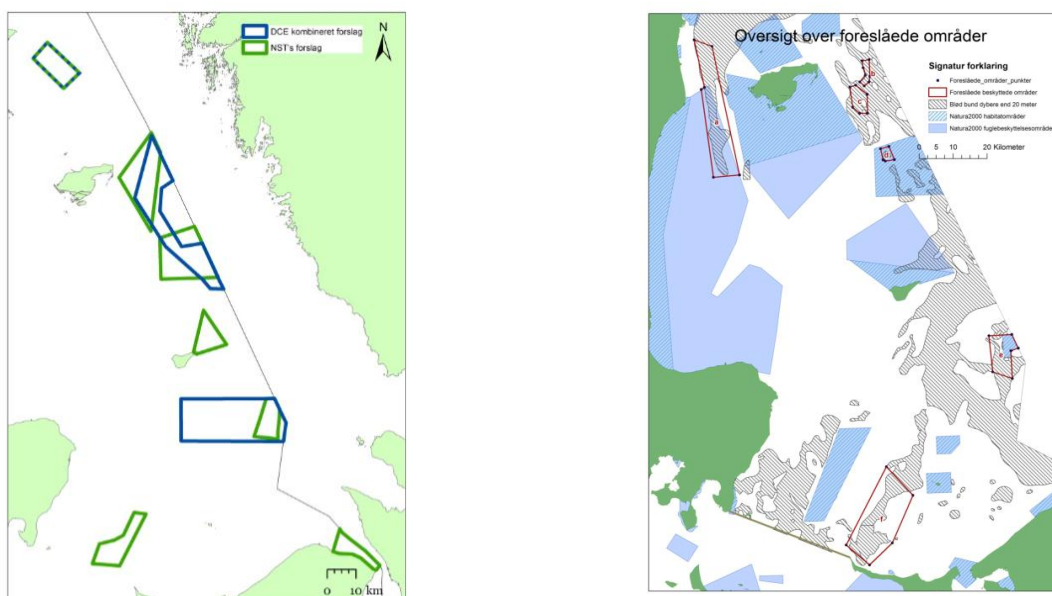
Figur 1. De foreslåede beskyttede områder og bundtrawlsaktivitet i Kattegat (fra Naturstyrelsens Miljørapport for forslag til beskyttede områder i Kattegat).

Flere af områderne er for små til at give en reel fremme og stabilitet af biodiversiteten bredere set. Randeffecten, fra f.eks. bundtrawlfiskeri på kanten af områderne, vil påvirke negativt ind i områderne, og er områderne for små, vil randeeffectens påvirkning inde i områderne være massiv.

En pletvis beskyttelse kan i nogle tilfælde sikre lokale populationer af bestemte arter – afhængig af blandt andet arternes mobilitet, larvespredning og havstrømme, afstand mellem områderne mm. (Gaines m.fl. 2010). Men små beskyttede områder, der placeres inde i et stærkt negativt påvirket område, har potentielt svært ved at bidrage nævneværdigt eller målbart til en overordnet sikring af biodiversiteten. Jo mindre områderne er, desto mere afhængige er de af rekruttering fra omkringliggende områder, som jo netop er stærkt negativt påvirkede og som derfor netop **ikke** kan bidrage. De tre små områder B, C og D besidder formentlig ikke den robusthed og udstrækning, der skal til for at bidrage substantielt til de overordnede målsætninger for havstrategidirektivet.

Naturstyrelsen har desuden ignoreret DCEs anbefaling om at beskytte et større område i det sydlige Kattegat (Figur 2). Det er kun delvist inddraget under Område E. DCE fremhæver ellers særligt dette områdes vigtighed, da det ud fra tilgængelig viden vurderes som særdeles vigtigt i forhold til larvespredning og dermed for opretholdelsen af biodiversiteten af blødbundsfaunaen ikke bare i Kattegat, men i de indre

danske farvande generelt. Desuden fremgår det af DCEs notat, at sikringen af en sådan "artspulje" vil medvirke til hurtigere kolonisation af nye bundfaunasamfund efter f.eks. iltsvindshændelser (Hansen *m.fl.* (2)). Noget der er brug for, siden DCE i deres rapport over iltsvindshændelser for 2014 skriver at: *"Der var spredt til udbredt moderat iltsvind i det centrale Kattegat, i Aarhus Bugt-området med kraftig iltsvind i Knebel Vig og en del af Aarhus Bugt, i det nordlige Bælthav, i Smålandsfarvandet med kraftigt iltsvind inderst i Karrebæksminde Bugt, i Øresund"* (Hansen *m.fl.* 2014).

Figur 2. DCEs forslag til venstre. Naturstyrelsens forslag til højre.

Faktisk argumenterer DCE for, at uden beskyttelse af dette store område i det sydlige Kattegat, er den nuværende fordeling af områder ikke repræsentativ for blødbundshabitater i Kattegat:

"Den nuværende fordeling af områder er imidlertid ikke repræsentativ for blødbundshabitaten i Kattegat..... En kombineret løsning med områder i det nordlige og det centrale Kattegat samt et større samlet område i det sydlige Kattegat vil opfylde kriterierne for at være artsrige og repræsentative for den bløde bund på vanddybder >20 m i Kattegat" (Hansen *m.fl.* 2013).

Når Naturstyrelsen udelader dette område, skal årsagen nok igen findes i at dette område overlapper med et intensivt bundtrawlsfiskeri (se figur 1 og figur 2).

Samtidig med at forslaget undlader at beskytte områder, hvor man ved der er sårbar og beskyttelsesværdig natur, lægges der op til at beskytte områder, der stort set ikke er under pres. Ud af de ni procent af den dybe bløde havbund i Kattegat, som Naturstyrelsen foreslår at beskytte, fremgår det tydeligt, at de to største områder (A og F), der ifølge Naturstyrelsen tilsammen udgør de 6,6 % af den dybe bløde havbund i Kattegat, stort set ikke bundtrawles (Tabel 1). Samtidig fremgår det i det udsendte materiale, at hverken område A eller område F er undersøgt for særligt sårbare eller truede arter (omend F indeholder prøvetagningsstation p35 fra overvågningsprogrammet) og deres vigtighed for biodiversiteten i Kattegat er

derfor helt ukendt.

Eftersom områderne angiveligt ikke i dag er påvirket af bundtrawl, råstofindvinding eller klapning burde der være et beskyttelsesværdigt dyreliv på bunden. I modsat fald har områderne næppe potentiale for at rumme de sårbare og truede arter og områderne bør så udskiftes med områder, der rummer disse kvaliteter.

Område	Areal af områder, km ²	Areal med dyb blød bund, km ²	Andel af total dyb blød bund i Kattegat, pct.	Landingsværdi (bundsløbende redskaber) mio. kr.
A	241	139	3,6	0,01
B	14	13	0,3	0,07
C	32	28	0,7	0,350
D	12	4	0,1	0,2
E	76	40	1,0	0,05
F	276	127	3,0	0,003
I alt	651	351	9,0	0,7

Table 1. Grunddata for de seks foreslåede beskyttede områder i Kattegat (fra Naturstyrelsens Miljørapport for forslag til beskyttede områder i Kattegat).

Det er tydeligt, at Naturstyrelsens udgangspunkt i høj grad har været at undgå for mange konflikter i forhold til erhvervsinteresser. I stedet for at fokusere på at beskytte og fremme biodiversiteten. En af de helt overskyggende funktioner ved et beskyttet område må være at beskytte naturen mod en trussel.

Noget der ydermere underbygger denne påstand er, at selvom Naturstyrelsen i det fremsendte materiale fremhæver at seks områder i Kattegat, skal beskyttes mod aktiviteter, der fysisk påvirker havbunden, f.eks. fiskeri med bundsløbende redskaber, råstofindvinding og placering af oprenset havbundssediment fra havne og sejlrender (klapning), så er det altså sådan, at der i ingen af de seks områder foregår hverken klapning eller råstofindvinding i dag, og i over 2/3 dele af områderne findes der intet fiskeri af betydning med bundsløbende redskaber sted.

Hermed følger Danmark en uhensigtsmæssig global tendens: At udlægge beskyttede områder, hvor der er færrest konflikter og færrest omkostninger (Devillers m.fl. 2014). Denne fremgangsmåde kan i bedste fald betyde at resultatet af beskyttelsen bliver det samme som før beskyttelsen; i værste fald en forværring af situationen, fordi beskyttelsen ikke stopper eller minimerer nuværende trusler, men i stedet minimerer chancerne for yderligere beskyttelse i fremtiden af de områder, der har virkelig brug for det. Dermed kan de "ikke kontroversielle" og "billige" beskyttelser risikere at blive negative for biodiversiteten (Pressey 2013).

De underskrivende organisationer foreslår, at Naturstyrelsens forslag til beskyttede områder udvides som følger:

- At hele canyonsystemet beskyttes som anbefalet af DCE. Det indebærer bl.a. at områderne B, C og D slås sammen til et stort område. Vi har forståelse for, at dette kan karambolere med det nuværende fiskeri, hvorfor beskyttelsen evt. kan indføres i etaper så fiskeriet kan omlægges. Den foreslåede beskyttelse af canyonsystemet finder vi under alle omstændigheder alt for mangelfuld. En start kunne være at udvide de nuværende foreslåede områder (B, C, D) betydeligt.

- At Naturstyrelsen følger DCEs anbefaling om at beskytte et større område i det sydlige Kattegat der har stor betydning som donorområde for Kattegat og indre danske farvande.
- At Naturstyrelsen igangsætter undersøgelser med henblik på at oprette flere beskyttede områder, der til fulde lever op til havstrategidirektivets formål og forpligtigelser.
- At der sker en yderligere kortlægning, der både omfatter de områderne i forslaget men også bl.a. canyonsystemet, det nordlige Øresund, tidligere kendte forekomster af sårbare arter, samt undersøgelser i forhold til vigtige fiskehabitater mv. De to store udpegningsområder A og F bliver stort set ikke bundtrawlet og er ikke undersøgt for særligt sårbare eller truede arter. Disse områder bør kun fastholdes som beskyttet dyb blødbund hvis kortlægning viser indhold af særlig beskyttelsesværdig fauna. I modsat fald bør områderne erstattes af områder med et sådant indhold/potentiale.

2. Formålet med beskyttelsen er defineret for smalt i forhold til havstrategidirektivet

Formålet med beskyttelsen er defineret alt for smalt af Naturstyrelsen. Beskyttede områder i henhold til artikel 13 i havstrategidirektivet har til formål at bidrage til opnåelse af God Miljøtilstand overordnet set. God Miljøtilstand er mere end blot havbunden. Det er også den overordnede biodiversitet, havets fødenet og populationsstruktur af de kommercielt vigtige bestande. I Naturstyrelsens fremsendte miljø-rapport fremgår det godt nok, at "*Hovedformålet med forslaget til beskyttede områder i Kattegat er at bidrage til at opnå god miljøtilstand i havmiljøet*". Men i gennemgang af de enkelte områder fokuseres udelukkende på bentiske organismer som søfjer, *Haploops*, muslinger mfl. Dette er ikke i sig selv skidt, men hvis de beskyttede områder også skal sikre opnåelse af God Miljøtilstand på de øvrige parametre, fx fiskebestande, er der brug for også at vide hvordan disse områder kan bidrage til for eksempel genopretning af fiskebestande. De underskrivende organisationer mener ikke at dette forslag, i sin nuværende form og med den viden der er, betyder at Danmark har udpeget nok områder i Kattegat, til at disse kan bidrage samlet til en god miljøtilstand på tværs af parametre. Der kunne specifikt være tale om gyde- eller opvækstområder der kræver beskyttelse og genopretning.

3. Hvor store områder er der egentlig tale om?

Naturstyrelsen skriver i det udsendte materialet at "*Områderne udgør i alt et areal på 650 km², hvilket svarer til 4 % af den danske del af Kattegat*". Det vil være værd at bemærke i forslaget at tre af de seks områder allerede, til dels, er dækket af eksisterende Natura 2000 områder. Disse er:

- Område A overlapper med den østlige del af Natura 2000 området "Ålborg bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord".
- Område D er placeret i Natura 2000 området "Kims Top og den Kinesiske Mur", der er habitatområde med rev og boblerev som udpegningsgrundlag.
- Område E omfavner det eksisterende Natura 2000 - område "Store Middelgrund".

Dog giver disse Natura 2000 områder jo ikke en egentlig beskyttelse af blødbunden, da Natura 2000 jo er sat i verden for at beskytte naturdirektivernes habitater og arter. De underskrivende organisationer mener

dog alligevel, at det ville være at oplyse den reelle procentdel af Kattegat som beskyttes med de nye beskyttede områder, dvs. den del som ikke allerede er omfattet af Natura 2000 netværket.

DCE har desuden anført at begrebet blød havbund oftest anvendes bredere end den definition som Naturstyrelsen anvender (Hansen 2013). Dermed er alle blødbundssamfund ikke omfattet af Naturstyrelsens definition, og dermed er arealangivelsen (de 9 %) heller ikke retvisende. Det bør fremgå af Naturstyrelsens materiale hvis arealet med faktisk blødbund er større end det fremgår, og under hvilke forudsætninger man har valgt den smallere definition.

4. Bæredygtig udnyttelse må betyde en langsigtet omlægning af fiskeriet og mere og bedre beskyttelse

Det fremgår af det fremsendte materiale at planerne også skal sikre en bæredygtig udnyttelse af havets goder. Det er muligt at udnytte havets goder bæredygtigt, men hvis Naturstyrelsen virkelig vil sikre et langsigtet og bæredygtigt fiskeri i Kattegat, bør man:

- Oprette et netværk af fuldt beskyttede områder i Kattegat, der til fulde kan leve op til havstrategidirektivets forpligtigelser på tværs af descriptorer.
- Lave en generel plan for at styrke det skånsomme fiskeri, og at fiskeriet i Kattegat skal overgå til fiskeri med skånsomme redskaber.

Bundtrawlfiskeriet er det store problem når det kommer til miljøtilstanden i Kattegat. I Basisanalysen for Danmarks Havstrategi som Naturstyrelsen selv har udgivet, fremhæves bundtrawlfiskeriet som en af hovedårsagerne til at der ikke er God Miljøtilstand i vores havområder.

"En række faktorer er medvirkende til, at der i dag ikke er god miljøtilstand i alle de danske havområder. De vigtigste faktorer er belastningen med næringsstoffer og miljøfremmede stoffer, samt overfiskeri af visse bestande og påvirkning af havbunden ved fiskeri med bundslæbende redskaber" (Naturstyrelsen; Basisanalyse - Danmarks Havstrategi, 2012).

I dag ender 68 % af torskefangsterne i de danske seltra-trawl efter jomfruhummer i Kattegat (MSC 2015), som udsmid. Det er svært at se, hvordan torsken, og andre fiskearter, kan opnå en bestand med en naturlig aldersstruktur, med det nuværende fiskerimønster. Samtidig er der også ikke-ubetydelige fangster (305 pighajer i 2012) i trawlfiskeriet af den truede pighaj (MSC 2015). Alligevel har man ikke i dette forslag, der ellers er italesat med den målsætning at opnå God Miljøtilstand, gjort op med måden der fiskes på eller bør fiskes på i fremtiden.

DTU Aqua har påvist, at det kan lade sig gøre, at fiske jomfruhummer med tejner (Frandsen m.fl. 2013), også på den bløde bund. Men med den foreliggende plan, der rummer en tro på at fiskeriet stort set kan fortsætte som hidtil, samtidig med at biodiversiteten forbedres, vil vejen for et fremtidigt bæredygtigt naturskånsomt fiskeri aldrig blive en realitet.

DCE har konkluderet, at ud fra tilgængelig viden "er det den fysiske forstyrrelse, der er den primære trussel mod blødbundssamfundet" og den største forhindring for at områderne kan vende tilbage til deres oprindelige samfund vil være fjernet, hvis de beskyttes mod den fysiske forstyrrelse af havbunden (Hansen m.fl. 2013).

Bundtrawlsfiskeri er med andre ord den største forhindring for at genoprette biodiversiteten på den bløde bund i Kattegat. Havstrategidirektivet har som formål at: *"beskytte, bevare og forebygge forringelse af havmiljøet og, hvor det er muligt, genoprette marine økosystemer i områder, hvor de er blevet negativt påvirket"*. At fjerne truslen fra bundtrawlsfiskeriet må anses som værende "mulig". Man vælger blot ikke at gøre det.

5. Samarbejde med Sverige

Ifølge Artikel 5. stk 2 i Havstrategidirektivet skal *"Medlemsstater, der deler en havregion eller subregion, samarbejder for at sikre, at de foranstaltninger, der er nødvendige for at nå dette direktivs mål..."*. Det fremgår ikke af det fremsendte forslag hvordan dette forslag hænger sammen med tiltag i den svenske del af Kattegat. Det bør der rettes op på.

6. Kommentar til afsnittet: 4.1 Fysisk forstyrrelse

Det fremgår i afsnit 4.1 i det udsendte udspil at: *"Når der slæbes henover havbunden med bundslæbende redskaber, kan det have en negativ påvirkning på levevilkårene for mange bundlevende arter, herunder især de arter, som er sårbare overfor fysisk påvirkning som eksempelvis hestemuslinger, haploops, havsvampe og søfjer"*.

Det er forkert at bruge ordet "kan" i denne sammenhæng, da man ved at påvirkningen er negativ for mange bundlevende arter. For *Haploops* og søfjer er det korrekt, at DTU Aqua ikke har endegyldigt bevis for *hvor* sårbare de er, men for hestemuslinger er der til gengæld ingen tvivl: *"En ny undersøgelse fra det Irske Hav har vist, at et enkelt trawl træk og et skaldyrskrab på et biogent rev bestående af hestemuslinger (Modiolus modiolus) reducerede antallet af organismer der levede på bundens overflade med henholdsvis 90 % og 59 %"* (Gislason m.fl. 2014).

7. Kommentar til afsnit 4.3: Vurdering af Kattegats tilstand vedr. biodiversitet

Man ved fra historiske optegnelser, at Kattegat har set meget anderledes ud end det gør i dag. Fiskesamfundet har været betydeligt mere rigt end det er tilfældet i dag, og primært på grund af fiskeri er arter som lange, kuller og sej væk fra Kattegat i dag (ICES 2012). Et afsnit om biodiversitet bør indeholde en bredere analyse end blot af bundfaunaen.

I forhold til biodiversitetsanalyser, kan man desuden gøre opmærksom på konklusionerne af nogle undersøgelser af skarvers fødevalg i årene 1994, 2003 og 2014 ved Svanegrunden i Kattegat. Her blev undersøgt, hvilke fiskearter skarverne fangede, og hvilke fødeemner i form af bunddyr mm. de pågældende fisk havde ædt. I undersøgelserne kunne forskere påvise et markant fald i frekvensen af muslinger (f.eks. *Mytilus edulis*) og snegle (f.eks. *Littorina* sp.) fra midten af 90'erne frem til i dag (*pers. kom.* Poul Hald Mortensen).

En vigtig pointe, som Naturstyrelsen ikke adresserer, er hvorfor der er så mange jomfruhummere i Kattegat. Jomfruhummerfiskeriet er et relativt nyt fiskeri, der har afløst tidligere tiders torskefiskeri. Her fraviger Kattegat ikke fra en generel tendens i verdenshavene, hvor større fisk erstattes af invertebrater som f.eks. hummer. "Fishing down the food chain" hedder denne tendens. Det nuværende system i Kattegat er altså ikke det oprindeligt naturlige, og God Miljøtilstand bør sigte på, at nærme sig den oprindeligt naturlige

tilstand for området. En beskyttelse af større områder imod bundtrawling kan bidrage til dette (Sheehan m.fl. 2011).

Det nævnes slet ikke at jomfruhummer i sig selv er en vigtig art for biodiversiteten. Dens huler i blødbunden spiller en stor rolle i forhold til dannelse af levesteder for små organismer (mikrohabitater), der giver en stor variation i artsrigdom, men disse strukturer påvirkes selvsagt af fiskeri med bundtrawl.

8. Fiskeriregulering

Det fremgår af afsnit 6, at svenske og tyske fiskere også fisker i Kattegat, samt at en fremtidig fiskeriregulering vil komme til at gælde alle fiskefartøjer. Dette støtter de underskrivende organisationer. Det bør også samtidig være muligt for de danske myndigheder at kontrollere samtlige fiskere (både søkontrol, landkontrol og VMS) uagtet hvilket land de kommer fra.

9. Overvågning

Det fremgår at der planlægges en baseline undersøgelse af de beskyttede områder, og at der iværksættes overvågning. De underskrivende organisationer støtter en sådan baselineundersøgelse.

Ifølge havstrategidirektivet skal de beskyttede områder udpeget efter artikel 13 bidrage til opnåelse af God Miljøtilstand. God Miljøtilstand er mere omfattende end selve havbunden (og det der kan måles med sidescan, bundfaunaundersøgelser og habitattypeundersøgelser), og omfatter også de marine fødenet, overordnet biodiversitet (ikke blot bundens biodiversitet) samt populationerne af alle fiske- og skaldyrarter, der udnyttes erhvervsmæssigt. Derfor bør det også undersøges om de beskyttede områder medvirker til at opnå GES på disse parametre. Selvom beskyttede områder ikke som sådan bidrager til mindre affald eller færre miljøfarlige stoffer bør også de parametre måles på i områderne når man nu alligevel er der for at tage prøver.

Vi håber, at der vil blive taget højde for ovenstående kommentarer i det videre arbejde med forslaget og at der kommer mere ambitiøse tiltag for at sikre den danske havnatur. Vi står naturligtvis til rådighed for yderligere uddybning.

Med venlig hilsen

Mette Blæsbjerg, WWF Verdensnaturfonden

Christina Abel, Oceana

Henning Mørk Jørgensen, Danmarks Naturfredningsforening

Hanne Lyng Winter, Greenpeace

Litteraturhenvisninger

Blæsbjerg M., Abel C., Andersen S.M., Flensted K.N., Mørk Jørgensen H., Meltofte H., Moshøj C., Nicolajsen S.V., Sveegaard S., Vikstrøm T. & Lyng Winter H. (2012). Havets Natur – et oplæg til handleplan for Danmarks marine biodiversitet. Det Grønne Kontaktudvalg.

Devillers R., Pressey R.L., Grech A., Kittinger J.N., Edgar G.J., Ward T. & Watson R. (2014). Reinventing residual reserves in the sea: are we favouring ease of establishment over need for protection? *Aquatic Conservation: Marine and Freshwater Ecosystems*. (<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/aqc.2445/pdf>)

Ejrnæs R., Wiberg-Larsen P., Holm T.E., Josefson A., Strandberg B., Nygaard B., Andersen L.W., Winding A., Termansen M., Hansen M.D.D., Søndergaard M., Hansen A.S., Lundsteen S., Baattrup-Pedersen A., Kristensen E., Krogh P.H., Simonsen V., Hasler B. & Levin G. (2011). Danmarks biodiversitet 2010 – status, udvikling og trusler. Danmarks Miljøundersøgelser, Aarhus Universitet. 152 sider – Faglig rapport fra DMU nr. 8. (<http://www2.dmu.dk/Pub/FR815.pdf>)

Frandsen R.P., Feekings J.P. & Madsen N. (2013). Forsøgsfiskeri med jomfruhummer tejer i det permanent lukkede område i Kattegat. DTU, Institut for Akvatiske Ressourcer. DTU Aqua-rapport nr. 268-2013.

Gaines S.D., White C., Carr M.H. & Palumbi S.R. (2010). Designing marine reserve networks for both conservation and fisheries management. *PNAS*.

Gislason H., Dalskov J., Dinesen G.E., Egekvist J., Eigaard O., Jepsen N., Larsen F., Poulsen L.K., Sørensen T. K. & Hoffmann E. (2014). Miljøskånsomhed og økologisk bæredygtighed i dansk fiskeri. DTU Aqua, Institut for Akvatiske Ressourcer. DTU Aqua-rapport nr. 279-2014.

Hansen J. L.S. (2013). Uddybning og præcisering af notat vedr. kvalitetssikring af udpegningsgrundlaget for beskyttede områder i Kattegat. DCE, Aarhus Universitet.

Hansen J.L.S., Dahl K., Josefson A., Göke C. og Rieman B. (2013). Notat om udpegningsgrundlag for evt. beskyttede områder i Kattegat. DCE, Aarhus Universitet. (http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2015/Notat_udpegningsgrundlag_kattegat_23_august_2013.pdf)

(2) Hansen J.L.S., Dahl K., Josefson A. (2013) Bemærkninger til udpegningsgrundlaget for beskyttede havområder med blødbundshabitater. DCE, Aarhus Universitet. http://dce.au.dk/fileadmin/dce.au.dk/Udgivelser/Notater_2015/Beskyttede_omraader_med_bloedbundshabitater.pdf

Hansen J.W., Rytter D. & Skovbjerg Balsby T.J. (2014). Iltsvind i de danske farvande i oktober-november 2014. Rapporteringsperiode: 23. oktober – 19. november. DCE, Aarhus Universitet.

HELCOM (2014). Red List of Baltic Sea underwater biotopes, habitats and biotope complexes. *Baltic Sea Environment Proceedings* No. 138. (<http://helcom.fi/Lists/Publications/BSEP138.pdf>)

ICES Advice (2012). Kattegat cod. <http://ices.dk/sites/pub/Publication%20Reports/Advice/2012/2012/cod-kat.pdf>

IUCN World Parks Congress, Sydney (2014). A strategy of innovative approaches and recommendations to enhance implementation of marine conservation in the next decade. (<http://worldparkscongress.org/downloads/approaches/ThemeM.pdf>)

MSC (2015). Sustainable fisheries certification. Danish and Swedish Nephrops Fisheries (Danish). Public Certification Report. MSC. http://www.msc.org/track-a-fishery/fisheries-in-the-program/certified/north-east-atlantic/danish-and-swedish-nephrops/assessment-downloads-1/20150127_PCR_DANISH_NEP407.pdf

Moksnes P-O., Jonsson P., Jacobi M.N. & Viström K. (2014). Larvel connectivity and ecological coherence of marine protected areas (MPAs) in the Kattegat-Skagerrak region. *Swedish Institute for the Marine Environment Report* No. 2014:2. (<https://gupea.ub.gu.se/handle/2077/35530>)

Naturstyrelsen (2012). Basisanalyse - Danmarks Havstrategi. (<http://www2.nst.dk/Download/Vandmilj%C3%B8/Basisanalyse.pdf>)

Naturstyrelsen (2015). Miljørapport for forslag til beskyttede områder i Kattegat. Havstrategiens indsatsprogram.

Oceana (2011). Conservation proposals for ecologically important areas in the Baltic Sea.

Oceana (2014). Proposals for marine protected areas – Kattegat trench.

(http://oceana.org/sites/default/files/euo/OCEANA_10_Kattegat_Trench.pdf)

Petersen, C.G. Joh. 1918. Havbunden og fiskenes ernæring. En oversigt over arbejderne vedrørende vore farvandes bonitering i 1883-1917. Beretning XXV til Landbrugsministeriet fra den danske biologiske station.

Pressey B. Professor and Program Leader, Conservation Planning at James Cook University. I kommentaren "Australia's new marine protected areas: why they won't work". <http://theconversation.com/australias-new-marine-protected-areas-why-they-wont-work-11469>

Sheehan E.V., Stevens T.F., Gall S.C., Cousens S.L. & Attrill M.J. (2011). Recovery of a Temperate Reef Assemblage in a Marine Protected Area following the Exclusion of Towed Demersal Fishing. PLoS ONE 8(12).